

„Църковен Вѣстникъ“

являва всѣки петъкъ
той има прѣкъ годината и три
приложения — по 1 книга отъ
4 печатни коли за всѣко
четвъртъкочие.

Годишната цѣна на „Църко-
венъ вѣстникъ“, заедно съ
трите приложения, за България
10 лева, а за странство 13 лева.

Единъ брой 15 ст.

ЦЪРКОВЕНЪ ВѢСТНИКЪ

←→ СЕДМИЧНО ИЗДАНИЕ ←→

СЪ ТРИ ПРИЛОЖЕНИЯ ВЪ ГОДИНАТА.

Абонаментътъ е годишенъ и
= всѣкога прѣдплатенъ. =

Всичко, относено се до вѣст-
ника, се напраща до админис-
трацията на църковенъ вѣст-
никъ* въ г. София.

За обявления се плаща за първи
пътъ по 20 ст. на редъ съ
гармондъ, за всѣко повторени
по 15 ст.

Неплатени писма не се прие-
матъ — рѣжкописи за седмичното
издание не се повръщатъ.

Съдържание.

Послѣднитѣ черковно-национални движения прѣдъ лицето на Църквата и културата. — Д.

Нравствена оцѣнка на социализма. — Дръ Ст. Цанковъ
Устройството на православната духовна семинария въ
Далмация (продължение). — Д. М.

Духовенството въ борба противъ пиянството. — Дръ П.
Белетристка: Клавдия Квинта. (продължение).

Църковна и обществена лѣтопись: I. Вжтрѣшенъ отдѣлъ
II. Външенъ отдѣлъ.

Обявления.

Послѣднитѣ черковно-национални движения прѣдъ лицето на Църквата и културата.

(Продължение отъ бр 35)

Благочестивия български народъ, потиснатъ подъ тежкото политическо иго, прѣви вратъ безропотно и подъ духовното владичество на фанариотското духовенство и на гърцитѣ. И подъ туй двойно тегло, той бѣ заспалъ въ своето историческо битие да толкова щото — изличенъ отъ историята политически, той бѣ забравенъ и етнически. Въ тоя свой исторически сънъ, българския народъ минаваше за грѣцки народъ, и на елинизма даде много отлични работници и патриоти.

Патриаршията, въ своя меморандумъ до прѣдставителитѣ на Великитѣ (или срѣщу послѣднитѣ антигрѣцки движения въ България, казва, че тя — патриаршията е била носителка на културата въ течение на вѣкове. Навѣрно тая нейна хвалба се отнася и къмъ епохата на турското владичество — отъ паданието на Цариградъ па до най-ново врѣме.

За културното дѣло на фанариотското духовенство, което е то внело въ общечеловѣческата култура, нека говорятъ византиолозитѣ и историцитѣ; колкото за културата на туй духовенство всрѣдъ насъ и нашия народъ, ние я знаемъ много добрѣ, и слѣдитѣ отъ нея чувствуваме и до днеска.

За да ни не обвинятъ обаче въ пристрастность, ние ще изложимъ туй, що ся писали чужденци, съвършено непричастни въ въ нашитѣ взаимни задѣвици.

„Паритѣ сж царували надъ всичко въ цариградската патриаршия. Ученость, житейска опитность и нравствено достоинство (к. п.) не сж били необходимими за духовна кариера: нужно е било да се платятъ пари и да се плати много. Цѣната на патриаршеското звание, което въ 1573 г. се продавало и купувало за 6000 дукати съ течение на врѣмето се увеличавало въ 25 пѣти повече. За да може да изкара тая покупателна сума всѣки новъ патриархъ е прѣцѣнявалъ отдѣлнитѣ митрополии съ срѣдно число 4000 дукати. А пѣкъ митрополититѣ сж умѣяли да събератъ тая сума, и освѣнъ това да намѣрятъ срѣдства, не само за блѣскава обстановка, — нѣ още и да подкупятъ чиновницитѣ, за да хвърлятъ въ темница, или да пратятъ въ Азия всѣкого, който не имъ се нравилъ. Фанариотскитѣ владици били много изобрѣтателни, за да изтрѣгнатъ пари. Отъ врѣме на врѣме тѣ обикаляли изъ епархията и грабили въ селата като кърджалии. Така, тѣ изискали пари подъ различни начини: *Βοήθεια* (за патриарха), *ἐμβρατίκιον* (за рѣкополагане на свещеници), *παροῖα* (за молитва), *ψυχομερίδιον* (за упокоение на души), *αγίασμα* (за водосветъ), и много други. Отъ врѣме на врѣме фенерския владика е изпращалъ свои свещеници да събиратъ помощи за съграждане на църкви, и които суми нерѣдко сж употребявани за издигане разкошни конаци въ Фенеръ. Брако-разводнитѣ дѣла били въ особеность богати източници за доходи. Прѣдъ видъ на тия доходи, най-малкитѣ раздори между съпрѣжитѣ фенерскитѣ владици сж раздухвали чрѣзъ своитѣ интриги. Слѣдствие на това появилъ се голѣмъ упадѣкъ на нравствеността. За канонически права тукъ много малко се водила грижа: всичко било възможно да се постигне за пари. Такива живодерства сж разорявали не само отдѣлни сѣмейства нѣ и цѣли села.“⁽¹⁾

„Грѣцкия патриархъ дава църквитѣ въ наемъ (съ кирия) като взема за всѣкоя по двѣстѣ или по сто педесетъ талира въ годината. Всѣка годинъ той прави переторужка (мезатъ) за църквитѣ, и, които наддаде

(1) История Босацръ Иречекъ стр. 665. Сжщо и въ Каница, Лажани Григоревича и др.

за нѣкоя църква, макаръ бище и два талера нему я и отстѣпи. Тамъ (въ цариградъ) и митрополитъ, митрополита свая: заплати ли нѣкоя повече патриарху за нѣкоя епархия, взема я: това му е разправата. (Отъ тамо се срѣщатъ много митрополити безъ мѣста, които се прѣзтъргватъ по Цариградскитѣ улици. . . . Такива сж гърцитѣ; тѣ позлѣ и отъ турцитѣ постѣпватъ, като търгуватъ тѣй съ църквитѣ Божии“. . . . „Гръцкитѣ митрополити въ църквитѣ стоятъ твърде не пристойно, все се смѣжатъ и разговарятъ съ по първитѣ хора, що стожатъ около тѣхъ. Глѣдашъ го, като коза се връца, то на една страна, то на друга, глѣчи въ църквата: нито свой чинъ пазятъ нито църковния“ . . .

Когато патриархътъ се връца отъ черква, събиратъ се у него многа митрополити, епископи и други начални людие; насѣдали по килимитѣ и първо и първо имъ даватъ чибуци: архидяконътъ напѣлни дългъ чибукъ и го поднася патриарху, а протодиаконитѣ на митрополититѣ и епископитѣ. „А всѣ Греческия власти (духовния) у себя въ келии красиковъ держатъ“. (2) Тая културна дѣятелностъ на Гръцката патриаршия и нейното духовенство, като разгледва безпристрастния нѣмски учеиѣ, казва: „So Würde die bulgarische Rajah das Pacht unb Nutzungsgut des hohen griechsschen Clerus — dieser aber ihr böser Genius“ (3) Като описва тоя историческа истина, покойния Дриновъ, не можалъ да не каже съ горестъ душевна тия думи: „Не духовни пастири тѣ дохождатъ въ българскитѣ епархии, но подъ такова свещенно име тѣ дохождатъ тамъ да господаруватъ надъ душата и нада тѣлото на българинътъ. Духовния животъ на българетѣ помрачаваХж съ своето невѣжество и го тровѣхж съ своята мръсна безнравственостъ а пѣкъ материалното имъ състояние расипвахж чрѣзъ безсовѣстно търгувание съ светинята и чрезъ всѣкакви насилия“ (4)

Да, гръцката патриаршия и нейното духовенство тровихж народа ни и неговата нравственостъ чрѣзъ своето конщунство съ светинята и своята безнравственостъ и сѣехж — не култура, не благочестие, не моралъ, а развратъ и деморализация.

Българския народъ, който бѣ заспалъ дълбоко въ своя историческо-битовий сънъ, за да се събуди, бѣ разклатенъ най-много отъ тая некултурна и ненравствена дѣлателностъ на гръцкитѣ владици. Прощенията на гражданитѣ и населението отъ градоветѣ: Велесъ, Прилѣпъ, Щипъ, Скопие, Самоковъ,

(2) Свещ. Лукьянова: Путешествіе и пр. въ „Истор прѣгледъ отъ Дриновъ стр. 139“

(3) „Bulgarische Fragmente въ Osferreich. Revue 1864, 7 стр. 225 (Въ Истор. Прегледъ . . . стр. 50)

Ние изоставяме други чужди свидѣтелства за деморализаторската роль на гръцкото духовенство защото туй ще ни отведе много на далеко (Авт.)

(4) Истор. прѣгл. стр. 143

Кюстендилъ, София, Пиротъ, Нишъ, Видинъ, Руссе, Търново, Шуменъ, Ловечъ и други срѣщу своитѣ владици, върху които бѣха посочени много тежки обвинения — между другитѣ и такава, каквато бѣ срѣщу Пиротския владика, доказано прѣдъ самия великъ везизъ. Кѣбрѣзлията въ 1860 г. — казваме, тия прошения подавани отъ българското православно население доказватъ, каква е била културната роль на тия фанариотски владици. Да бждемъ обаче справедливи, трѣбва да признаемъ, че между тия владици имало е и такива, които заслужватъ пълното наше уважение, нѣ само че такива достойни архиереи сж били капка въ морето.

Когато националния духъ разклати западна Европа, между българския народъ се бѣше натрупала много горестъ срѣщу гръцкитѣ владици, за това, първото нѣщо, което той поиска, послѣ своето пробуждание бѣше: да му се изпратятъ архиереи честни благочестиви и ксито да разбиратъ езика му та да го научаватъ и наставляватъ въ пѣтя на спасението.

Това искание се посрѣщна отъ патриаршията съ такава неприязненостъ, която учуди всички. Защо постѣпи тя тѣй? Исканието антиканоническо ли бѣше; въ връда на православната Църква и благочестие ли? Не. То се прѣтълкува отъ Фенеръ като първа стѣпка къмъ националното пробуждание, и, като върна на елинизма, на елинскитѣ политически мечти — тя отказа да удовлетвори такова искание; повече нѣщо, тя отпочна цѣла редица най-сурови репресалии и гонения срѣщу всички видни мъже, които крѣпѣхж народа въ тѣзи му справедливи искания. Въ тия свои прѣселѣдания, тя не пробираше срѣдства, както не пробира срѣдствата и днеска. И колко святи мъже, добродѣтелни християни и колко скѣпи синове на България изгнихж по влажнитѣ азиатски зѣдани — умрѣхж съ смъртъта на двамата братя Миладинови — Димитрия и Константина.

Патриаршията обвиняваше тогава, че българския народъ възстава противъ владичитѣ гръцки, нѣ за друго, а само защото сж гърци. Това обвинение още тогава се опроверга съ едно мощно доказателство. Пловдивския митрополитъ Паисии, бѣше чистъ грѣкъ, родомъ отъ островитѣ; нѣ мъжъ благочестивъ, архиерей нравственъ и украсенъ съ добродѣтели, той не само не бѣ ненавиденъ отъ паството си, нѣ тѣй обикнатъ, щото бѣ готово да даде душата си за него. Тоя добъръ пастиръ — споредъ Евангелието, който позна паството си и паството му го позна — за неговата добродѣтелъ, патриаршията го грабна и изпрати на заточение. Защо? Дали бѣше провиниѣ въ нѣкакви антиканонически дѣяния, или въ нѣкакво

антидогматическо учение, или въ нѣкаква съблазънъ за Църквата? О, не; той бѣ грабнатъ и заточенъ единствено и само, че паството му го обичаше и той обичаше паството си; защото съгласно духа на Христовото учение бѣ позволилъ на туй паство да се моли на своя езикъ и да се учи на свое нарѣчие.

Съ тая си постѣпка патриаршията доказа за излишенъ пѣтъ, че за нея пороцитѣ сѣ добродѣтели, а добродѣтелитѣ сѣ пороци — защото, додѣто тѣрпѣше и мощно защищаваше митрополити, като пловдивския бивши Хрисанта и Пиротския, тя гонѣше добродѣтели като Паисия.

И туй си вродено качество и днеска не е изгубила, защото туй е една система: награда на всички, които радѣятъ за елинизма, ала нека бѣждѣтъ кални колкото искатъ, а прѣслѣдване срѣщу всички, които гуждатъ вѣрата и православието по-горѣ отъ елинизма, ама колкото да сѣ добродѣтели. Бившия Неврокопски Високопрѣосвещени Григори, защо бѣ прокуденъ отъ своята епархия и съ бѣгство въ България се спаси отъ приготвеното вече и пълно съ горести заточение? Дали тоя добродѣтеленъ пастиръ бѣ извършилъ нѣщо противъ канонитѣ или бѣ училъ не съгласно догматитѣ. О, не. И неговата единствена вина е, кактой на покойния Пловдивски Паиси: паството му го обикнало и върви слѣдъ гласа му, не бѣга отъ него, както отъ другитѣ грѣцки владици.

Тѣзи суровости и жестокости на патриаршията, съ които се отнесе тя срѣщу тия невини и съвършено християнски искания, казахъ на народа че отъ патриаршията той нѣма и не може да очаква нѣщо добро; тя нѣма да позволи на българитѣ да се просвѣщаватъ и развиватъ на матерния си езикъ — за туй тѣ оставихъ тая патриаршия и се обърнаха къмъ правителството, което чрѣзъ свои два тѣржествени царски акта — Хати-Шерифа и Хати-Хумаюна бѣше дарило, между другитѣ права на народитѣ въ империята и туй право: всѣка народностъ да се просвѣщава на своя езикъ и да се моли Богу на свое нарѣчие.

Зачестихъ прошенията до правителственитѣ власти, заизниквахъ събранията, демонстрациитѣ и заявленията — нѣ турското правителство остана глухо, а патриаршията увеличи своята суровость и жертвитѣ се редѣхъ безъ спиране все по гѣсто. Въ туй тежко врѣме, когато народа български бѣше турнатъ въ голѣмо изпитание — отъ една страна гонение и заточение отъ властитѣ, отъ друга груби прѣдизвикателства отъ патриаршията, нейното духовентево и нейнитѣ челебисти — които бѣхъ заели всичкитѣ народни мѣста въ мезлижитѣ, а отъ трета — католически и протестантски пропаганди съ обѣщания на златни гори — на-

родѣтъ зе срѣденъ прѣкъ пѣтъ. Чашата бѣше прѣпълнена, и той се прѣдаде на буйни манифестации, придружени нѣкъдѣ и съ изстѣпления. То бѣше скрѣбно явление, нѣ туй явление се наложи на народа. Ние не можемъ да изложимъ тия манифестации и изстѣпления които станахъ тогава въ Шуменъ, Русе, Търново, Видинъ, София, Самоковъ, Кюстендилъ, Скопие, Щипъ, Велесъ и много други градове — защото цѣлото изложение съставлява една грамадна частъ отъ историята на българския черковенъ въпросъ; който се интересува — а туй трѣбва да бѣде съ всѣкого — да се запознае съ психологията на народа и на тия движения, прѣпорѣчваме му да прѣрови и прочете тогавашнитѣ вѣстници, въ които ще срѣщне дълги и прѣдълги статии и описания на тия движения. Нека вѣрватъ всички, че въ ония давнешни движения тѣ ще намѣрягъ голѣма поука и назидание, нуждни и за днешно врѣме. Тогавашнитѣ движения приличатъ до сущъ на днешнитѣ народни черковни движения. Всѣки, който прочете изложенията за тия движения тогава ще се види, че тѣ сѣ прѣпълнени съ буйства и изстѣпления нѣ и съ горестъ. И което най-много ще го очуди и изненади, вѣрваме, ще бѣде обстоятелството, дѣто тия движения, а особно изстѣпленията въ нѣкои градове, като въ Русе, Видинъ, Търново, па мислимъ и въ Шуменъ, се извършихъ отъ гражданкитѣ — жени въ тия драдове. Тия гражданки, иначе кротки, благи, набожни нахлуха въ митрополиитѣ, като счупиха вѣнчашнитѣ врати, влѣзнахъ въ покоитѣ на митрополита, хванахъ го за рѣка, и като го натоварихъ на приготвената кола, изпратихъ го въ правителствения конакъ.

Тия движения и буйства стрѣснахъ правителството. То видѣ, че трѣбва да избере едно отъ двѣтѣ срѣдства: или да покрие улицитѣ съ мъртви граждани и гражданки, или да удовлетвори желанието на народа и да изпрати въ Цариградъ грѣцкитѣ владици, омразни на народа. То благоразумно избра послѣдното срѣдство — и българскитѣ епархии бѣхъ очистени отъ грѣцкитѣ владици. Останахъ само нѣколко, които бѣхъ се показали истински пастири, и срѣщу които народа не можеше да възстане. Тия буйства тласнахъ черковната борба на напѣдъ съ такава мощъ, щото за връщанье и дума не можеше да стане. Тия движения, придружени съ изстѣпления накарахъ турското правителство да вземе по-вече при сърдцеисканията на народа, и тогава бѣ позволено на отдѣлнитѣ общини да изпратятъ свои прѣдставители въ Цариградъ, които правителството почна да приема като такива и да се сношава съ тѣхъ. До тия движения, които спомѣнахме и по-горѣ, канцеляриитѣ на пра-

вителиственитѣ учрѣждения бѣхъ прѣпълнени съ различни оплаквания, прошения, арзухали и пр. — нѣ на тѣхъ никои не обърна внимание. Дойдохъ движенията съ буйствата — и всички заговориха за желанията на българския народъ.

Казахме, тия движения бѣхъ наложени отъ врѣмето, отъ условията, отъ събитията. Както въ живота на единъ човѣкъ, тѣй и въ живота на единъ народъ, настѣпватъ условия, които го завладѣватъ, повличатъ и налагатъ му да върши такива дѣла, за каквито той не е роденъ да върши.

„Чудна работа! бѣ казалъ единъ турски държавенъ мъжъ — азъ не можехъ да помисля дори, че българинътъ, а особно българката, е способна да върши такива буйства. Нѣ. . . , продължилъ послѣ кратка пауза — тия буйства доказватъ, че вашия народъ не е заспалъ“.

Тия движения бѣхъ жестоко тогава осъдени отъ гърците, нѣ извинени, както отъ турското правителство, тѣй и отъ културния свѣтъ.

Турското правителство погледна на тѣхъ като на явление, прѣдизвикано отъ самата грѣцка патриаршия, за това то отказа да накаже поне единъ виновникъ, и прѣстана да обръща внимание на доноситѣ отъ патриарха и да изпраща на заточение, оклеветенитѣ отъ нея лица. Културния свѣтъ извини тия движения, защото знаеше много добръ, че българския народъ се бори, не да пороби другъ народъ, а да избави себе си; не да спрѣ културно развитие, а да прѣмахне спѣнкитѣ, които му прѣчатъ да се развива духовно и културно. Църквата е тоже извинила тия движения, защото тѣ имахъ за цѣль, не потѣпкване на канонитѣ и догматитѣ, а тѣхното възстановление. И, отъ тия отдѣлни оцѣнки. историята произнесе своята присѣда: като говорятъ за „българския църковенъ въпросъ“ разнитѣ чужди писатели и историци — виждатъ само едно: българския народъ послѣ своето пробуждаише отъ своя исторически битови сънъ, дойде до своето национално съзнание, спечели черковно-духовна еманципация и трѣгна крѣпко изъ пѣтя на прогреса. А нашата история нарича тия движения една великанска благородна борба. За изстѣпленията и буйствата, никои никѣдѣ не споминя; всѣки хвърля върху тѣхъ будото на забвение; спомъне ли се случайно за тѣхъ, то минаватъ се съ великодушно извинение, както се великодушно извиняватъ и минутнитѣ изстѣпления на единъ добродѣтеленъ човѣкъ, прѣдизвиканъ силно, да направи нѣщо буйно противъ волята си.

Днеска и ние не можемъ и не смѣемъ да осъждаме ония народни движения.

Ще продължимъ.

Д.

Нравствена оцѣнка на социализма.

Въ критиката си на съществуващия економически строй, въ декламациитѣ си противъ вещественото неравенство социализмътъ като че ли излиза отъ нравствени начала и като че ли се въодушевява отъ доброто чувство на жалостъ къмъ трудящитѣ се и обремененитѣ; ала по сѣщина — въ положителнитѣ си възрѣния — социализмътъ е прѣко враждебенъ на нравственитѣ начала.

Коренното зло на съврѣменното цивилизовано общество състои въ туй общо разбиране и направление на живота, въ силата на които като първо и главно нѣщо сѣ по-вече и по-вече се явява вещественото богатство, и самиятъ общественъ строй се прѣвърша въ проста *плутократия*. Обществената безнравственостъ се заключава не въ индивидуалната собственостъ, не въ разпѣдѣлението на труда и капитала, не въ неравенството на имуществата, а именно въ плутократията, която е: извращение на обществения редъ, въздигане на низшата и служебна по сѣщината си областъ — економическата — на степенята на най-висша и господстваща, и смѣкването, най-послѣ, на всичко останало до значението на срдѣства и орждия на материалния интересъ.

А къмъ такова извращение на обществено-социалния животъ привежда — само отъ друга страна — социализмътъ.

Ако за прѣдставителя на плутократията нормаленъ човѣкъ е прѣди всичко капиталистътъ, а послѣ това — *per accidens* (случайно) гражданинътъ, сѣмейникътъ, образованиятъ човѣкъ, членътъ на нѣкакъвъ религиозенъ сюзъ, то сѣщо и отъ социалистическо гледище всички други интереси прѣдъ економическия губятъ значение, отстъпятъ на заденъ планъ, ако даже съвсѣмъ не изчезватъ.

Сѣщо и тука (у социализма) низшата (по природата си) материална областъ на живота, промишлената дѣйностъ, се явява съвсѣмъ прѣобладаваща — закрива всичко останало. Обстоятелството, че социализмътъ отъ началото — даже въ най-идеалистическия си изрази — поставя нравственото съврѣшенство на обществото въ прѣка и всецѣла зависимостъ отъ неговия стопански строй и иска да достигне нравственото прѣобравуване изключително само съ економическия прѣвратъ, — туй обстоятелство ясно показва, че той въ сѣщината си стои на една и сѣща почва съ враждебното му търговско-занаятчийско царство — на почвата на господството на материалния интересъ. И у двѣтѣ страни е единъ и сѣщъ девизъ: „о хлѣбѣ единомъ живѣ будетъ човѣкъ“.

Ако за прѣдставителя на плутократията значението на човѣка зависи отъ обладанието на вещественото богатство въ качеството на собственикъ или печелникъ, то и за послѣдователния социалистъ сѣщо тѣй човѣкъ има значение само като обладателъ на материалното благосъстояние, но само въ качество на производителъ; и тукъ и тамъ човѣкътъ се взема като економически дѣецъ, и тукъ и тамъ като крайна цѣль и върховно благо се признава економическото благосъстояние. И борбата между двѣтѣ тие враждебни страни не е принципиална, т. е. не е заради съдържанието на принципа, а само заради обема на неговото осъществяване: еднитѣ гледатъ за материалния интересъ на капиталистическото

малцинство, а другитѣ сѣщо за материалния интересъ на работническото мнозинство. И до като самото туй мнозинство, самиятъ работнически класъ започва да се грижи изключително само за своя материаленъ интересъ, то очевидно е, че и този класъ се прѣдстави тѣй сѣщо своеобразенъ и губи всѣко нравствено прѣимущество прѣдъ противницитѣ си.

Въ извѣстно отношение социализмътъ прокарва принципа на материалния интересъ даже съ по-голъма послѣдователностъ и пълнота, отколкото противната страна.

Когато плутократията, искрено прѣдана само на своя економически интересъ, все пакъ макаръ и въ подчинено значение допуска съществуването и на други жизвени начала съ съответнитѣ тѣхни самостоятелни учреждения, като държава и църква — социализмътъ, на противъ, въ истинския свой изразъ рѣшително отрича всичко това: за него човѣкътъ е изключително само производител и консуматоръ и човѣшкото общество — само економически съюзъ, съюзъ на работници стопани безъ всѣкакви други съществени различия. И ако *прѣобладанието* на общественитѣ интереси — стопанственитѣ, промишлени и финансово елементи съставятъ отличителната черта на буржуазията и на занаятчийско-търговското царство, то послѣдователниятъ социализмъ, който иска да ограничи живота на човѣчеството въ тѣзи низши интереси, съвсѣмъ не е антитезъ, а само краенъ изразъ, послѣдне заключение на едностранчивата буржуазна цивилизация.

Излиза по такъвъ начинъ, че социалиститѣ и тѣхнитѣ противници — прѣдставителитѣ на плутократията — безсвѣдливо си подаватъ единъ на други ръка въ най-същественото. А за туй, ако и социализмътъ да протестира противъ експлоатацията на народнитѣ маси отъ плутократията, то този протестъ е повърхностенъ, лишенъ отъ принципиално основание. Защото, и социализмътъ, и плутократията еднакво признаватъ въ човѣка само економически дѣецъ. А въ туй пѣкъ качество нѣма нищо такова, което *по сжщина* би трѣбвало да запази човѣка отъ всѣка експлоатация.

Единствениятъ изходъ изъ тоя лъжливъ възгледъ, въ който се намиратъ и двѣтѣ враждебни страни, състои въ признаването и въ дѣйното осъществяване на тоя простъ и несъмненъ, но отъ тѣхъ забравенъ, ръководенъ принципъ, че значението на човѣка, а слѣдователно и на човѣшкото общество, не се опрѣдѣля по сжщина съ економическитѣ отношения, че човѣкъ не е прѣди всичко производителъ на материални полезности или на пазарни цѣнности, а нѣщо много по-важно, и че, слѣдователно, и обществото е нѣщо по-вече отъ стопанственъ съюзъ.

Отъ тая нравствена гледна точка става очевидна диаметралната противоположностъ между социализма и християнството. Разпространеното твърдение, че социализмътъ искъ бѣднитѣ да взематъ отъ богатитѣ, а Евангелието задължава богатитѣ да даватъ на бѣднитѣ, — е твърдение по-вече остроумно, отколкото умно. Противоположността лежи много по-дълбоко и то въ нравствената относа къмъ богатитѣ: социализмътъ *завижда* на богатитѣ, а Евангелието ги *съжалява*. Евангелието съжалява богатитѣ заради прѣчкитѣ, чийто връзка съ Мамона въ нравственото съвършенство иматъ за слѣдствие: „трудно е на богатитѣ да влѣзатъ въ царството Божие“. А социализмътъ туй царство, т. е. върховното благо и блаженство,

не намира въ нѣщо друго, а въ богатството — само иначе разпрѣдѣлено. Туй, що за едно е прѣчка, за други е цѣль. Поради това, социалистическия декламации противъ богатитѣ, като произходящи отъ проста завистъ, сж неоснователни до нелѣпостъ. Едно нѣщо е да се нахвърля човѣкъ на частното богатство като на зло само по себе, и друго — да се иска, штоо богатството, като относително благо, да бѣде съгласовано съ общото благо въ смисълъ на безусловно нравствено начало. (Сѣщо друго нѣщо е да се стремишъ къмъ невъзможно и ненужно уравнение на имуществата, а съвсѣмъ друго — при запазване на имущественото прѣвъзходство за тогава, който го има, да се и признае за всички правото на необходимитѣ срѣдства за достойно човѣшко съществуване. Отъ нравствено гледище нужно е, штоо всѣки човѣкъ да има не само обезпечени срѣдства за съществуване (т. е. храна, облекло и жилище съ отопление и въздухъ) и достатъчна физическа почивка, но и да може да се ползува отъ всички необходими за духовното си съвършенство. Туй *и само туй* се безусловно изисква за всѣки селянинъ и работникъ, а *всичко друго е отъ лукаваго*.

Социалиститѣ признаватъ за злоупотреба и по наслѣдство или завѣщание прѣдаването на друго лице спечелено имущество. Но ако наслѣдствената собственостъ има, наистина, дѣйствителни неудобства, то тѣ изчезватъ прѣдъ положителната страна на туй учреждение, що по необходимостъ произтича отъ природата човѣшка. Непрѣкъснатата верига на човѣшкия прогресъ се корени въ съзнанието на наслѣдствеността на брѣнкитѣ ѝ. До като се още самосъздава бъдещето всецѣло братство, самиятъ процесъ на създаването му изисква взаимна нравствена връзка на поколѣнията, въ силата на която (връзка) едно поколение се не само слѣдва едно подиръ друго, но се и *наслѣдва*. Безъ замисляно и доброволно прѣдаване на сдобитото ще има само физическа промѣна на поколенията, що повтарятъ прѣжния животъ, както у животнитѣ. Най-важно е, разбира се, непрѣкъсването умножение на духовното наслѣдие. Но тѣй като само на малко хора е отсѣдено да завѣщатъ на всемирното потомство здрави духони придобивки, — а нравственитѣ изисквания сж еднакви за всички, — то за мнозинството хора остава правото и дълга да се погрижатъ за материалното подобрене на жизненитѣ условия за своитѣ лични приемници. Който прѣко се отдава на всемирната бѣднина и вече идеално я прѣдвара, той не е въ правото си да се облѣга на евангелската безгрижностъ. За да се подражава на лилиитѣ — трѣбва да се има тѣхната чистота, и за да се подражава на птицитѣ небесни — трѣбва да се има висотата на полѣта имъ. А при недостига на едното и другото, житейската безгрижностъ не ще да ни уподоби на лилии и птици небесни, а само на онуй животни, което въ безгрижността си за бѣднината не само подкопава коренитѣ на благодѣйния дѣбъ, но, при случай, вмѣсто желѣда изѣда своитѣ собствени прасенца.

Ако социализмътъ и сроднитѣ нему учения биха имали за цѣль да направятъ отъ всѣки човѣкъ ангелъ, то туй, безъ съмнѣние, не ще имъ се удаде. Но да приведатъ людската маса до скотско състояние — е не съвсѣмъ трудно.

Прѣвелъ Д-ръ Стеф. Цанковъ.

Устройството на православната духовна семинария въ Далмация.

(Продължение отъ бр. 35)

Азъ прѣсѣтвахъ, че ученицитѣ ежедневно прѣ-
каватъ въ черква най-малко по два часа, а пъкъ въ
Срѣда, Недѣля и другъ празниченъ день, когато има
Св. Служба, — повече отъ четири. Когато гледахъ,
макъ утрешната и вечерната се извършватъ точно по
типика и часословеца съ всичкитѣ часове и че на тия
черковни правила обязательно, и то строго обязательно,
присѣтствуватъ всичкитѣ ученици съ професоритѣ си,
азъ запитахъ;

Дали не би можало да се направи нѣкое съкраще-
ние съ типика, и туй дълго стоение въ черква не е
ли отегчително за ученицитѣ?

Единъ отъ професоритѣ ми отговори:

Да съкратимъ типика, т. е. реда на черковнитѣ
правила ние не можемъ и не смѣемъ по много причини.

Първо, тоя редъ е приетъ и по тоя типикъ се ръ-
ководила Православната Вселенска църква отъ столѣтия,
и като такъвъ тоя е осветенъ отъ врѣмето и прѣда-
нието. Да го измѣнимъ ние безъ изволенieto на Все-
ленската църква, рискуваме да допустнемъ новизни,
много опасни за духовното единство на тая църква.

— Нъ, — възразихъ азъ — споредъ единъ ру-
ски богословъ, тоя типикъ не е удобренъ отъ нѣкой
вселенскій или помѣстенъ съборъ, и слѣдователно може
да бѣде съкратенъ.

— Незная доводитѣ му — каза той, обаче на съборитѣ
сж били разгледвани само ония въпроси, които сж били
спорни, а въпроси, които била приела цѣлата Църква,
тѣ не сж подлагани и разгледвани, а мълкомъ приети и
прѣдадени на Църквата: туй е обаче мое частно мнѣ-
ние. И да може да бѣде съкратенъ типика, пакъ пов-
тарямъ да кажа, че туй е дѣло на Църквата Вселенска,
а не дѣло на единъ или на нѣколко епископи

Второ, подобно, па и най-малко съкращение на
тоя редъ въ семинарията за семинаристи, споредъ мене
е много опасно дѣло. Подобно съкращение би внушило
на младитѣ семинаристи, че и такъвъ редъ, който
е приетъ отъ цѣлата Вселенска Църква и упо-
трѣбяванъ прѣзъ цѣла редица отъ столѣтия, ако може
да бѣде измѣненъ отъ единъ епископъ, то защо тоя
семинаристъ, утрѣ като свещено-служителъ, да не прави
въ своята свещеническа дѣятелность други и по-голѣми
съкращения.

Освѣтъ това, ние не можемъ да се съгласимъ че
тоя редъ е прѣдългъ и досадителенъ за християнитѣ.

Утреша напимѣръ заедно съ полунощницата и ча-
советѣ и другитѣ пѣснопѣния не трае повече отъ единъ
часъ, вечерната — също единъ часъ, а литургията —
два часа. Има всенощни бѣдния и часове прѣди Роже-
ство Христово, Богоявление прѣзъ св. Четиридесетница
и Страстната седмица — и тогава християнитѣ сж за-
ставени да стоятъ по-дълго, нъ тия бѣдния и часове
сж само нѣколко пѣти прѣзъ годината. Ние на кон-
цертъ стоимъ по три часа, на прѣдставление по четири,
а пъкъ на балове осъмнуваме — та не ни е тежко, а
въ черква ни дотегнува. За християни немощни има
тронове да посѣднатъ, а можтъ и да си излѣзнатъ,

амо усѣтятъ умора. Тоя редъ прочее не е тежкъ за
християнитѣ, а пъкъ за свещенослужителитѣ тоя редъ
не е и не смѣе да бѣде досадителенъ, защото на туй
звание тѣ сж призвани, и прѣди да приематъ тоя санъ,
тѣ сж знаели и знаятъ, какво иго зиматъ да носятъ.

За голѣмо наше утѣшение, не само свещеницитѣ,
нъ и самитѣ християни не намиратъ тоя редъ за отег-
чителенъ и мѣчителенъ, и всѣкога Църквата е пълна
съ богомолци, които стоятъ съ благоговѣниѣ до край
на Св. Служба.

Колкото за семинариститѣ, продѣлжи професора,
тѣ въ семинарията влизатъ и се приематъ, не по при-
нуждение, или съ сила, а по свое собствено желание.
Ония, които сж възлюбили свещеническото и пастир-
ското звание, приели сж да носятъ игото на свещено-
служителството и пророчеството, за тѣхъ туй иго е
много леко и насладително. Ония пъкъ, които виждатъ,
че туй звание, скончано съ тѣзи трудности, не е по
тѣхнитѣ сили и по тѣхната наклоность — за такива
семинарията не е затворила своитѣ врати.“

Такива възгледи владѣятъ между учителитѣ и въз-
питателитѣ въ туй духовно заведение; такива възгледи
намѣрихъ и въ семинарията въ Ралѣво (при Сараево),

И цѣлата система на възпитанието е основана на
тия възгледи: строго религиозно-нравствена и черковна.

Ученицитѣ сж длѣжни всѣки пѣтъ да отиватъ въ
черква прѣди началото на всѣка служба, и да стоятъ
да свършванието на службата. Излизанието изъ Църква
прѣди свършванието се не позволява (§ 9)

Отъ ученицитѣ се изисква прѣзъ всичкото врѣме
до дѣто стоятъ въ черква да бѣдатъ смирени, тихи и
да внимаватъ на пѣснопѣнията съ пълна набожность
(§ 10) Нито единъ ученикъ не смѣе да изостане отъ
никаква черковна служба (§ 11) Има ли причини, по
които той не ще може на присѣтствува на служба,
длѣженъ е да извѣсти на Ректора прѣдварително, за
да може тоя послѣдния отъ своя страна да оцѣни до
колко причинитѣ сж основателни или не. (§ 12) Ако
нѣкой ученикъ безъ писмено или устно съобщение, до
Ректора не посѣти църквата въ течение на седемъ дни,
тоя се счита за свършено изключднъ. (§ 14)

Отсѣтствията на ученицитѣ отъ църква се бѣлѣ-
жатъ отъ Ректора въ особена книга съ бѣлѣжка: „опра-
вдано“ или „неоправдано“ (§ 17). Неоправданитѣ от-
сѣтствия влекътъ съ себе си намаление на бѣлѣжката
(бѣлѣжитѣ на ученицитѣ сж отъ четири категории): *за*
поведение (примѣрно, похвално, споредъ закона, не
свѣсемъ споредъ закона), *за прилѣжание* (изрядно,
внимателно, не еднакво, слабо), *за посещение черко-*
вни служби (твърдѣ прилѣжно, прилѣжно, прилично и
слабо), и *за устнхъ* (отлично, много-добро, добро, удо-
влетворително, слабо и лошо) (§ 69 отъ устава). И тия
ученици, които получаватъ долна бѣлѣжка за посѣще-
ние черковна служба, или се недопуцатъ до годишенъ
изпитъ, или се изключаватъ, безъ да се гледа на тѣх-
ния отличенъ успѣхъ и примѣрното поведение. Въ чер-
ква, ученицитѣ сж длѣжни по редъ да четътъ и пѣятъ,
а туй четение и пѣние трѣбва да се извършва разум-
ливо, тихо безъ бързание, безъ вигъ и набожно.

Ученицитѣ отъ IV курсъ, когато нѣматъ друга нѣ-
коя служебна работа около клироса, задѣлжени сж да
послужватъ по редъ въ олтара съ задѣлжение да вни-

мнатъ, какъ се извършва Св. Служба, та съ туй да се изучатъ прлктически въ богослужението (§ 18). Въ четието и дѣненето ученицитѣ сж длъжни да се водятъ строго по типика безъ най-малко съкращение. За тоя релъ бди Ректора и другитѣ професори, и за най-малко упущение бѣлѣжи се и трѣбва да бжде прѣдметъ на най-близка конференция (засѣдание) (§ 22). Изобщо земецъ, правилника за длъжноститѣ на ученицитѣ е много вѣкателенъ въ туй отношение, на и въ друго — нъ, тъзи строгостъ = каза сщия професоръ е необходимо нужна. Ние свещеницитѣ и свещеноиноцитѣ — като приемаме туй звание, като даваме обѣтъ да служимъ на Бога и на Църквата, ние се отричаме отъ себе си и принадлежимъ всецѣло на Църквата. Първата и главна наша длъжностъ е: съ тѣрпѣние и покорностъ да сносваме всичко, а съ прѣданостъ и подвижничество да изпълняваме своитѣ свещенически обязанности.

Професорския персоналъ въ семинарията се избира най-грижливо

Първото условие, за да може да бжде професоръ, трѣбва да е свещеникъ или свещеноинокъ, и то православенъ; послѣ идатъ другитѣ условия: да е австрийски подачикъ, вѣщъ въ сръбски езикъ, да притѣжаватъ освѣнъ зрѣлостно свидѣтелство отъ нѣкоя гимназия, още и свидѣтелство, че сж свършили въ нѣкое подпълно уредено богословско завѣдение, а още и своята способностъ за единъ извѣстенъ прѣдметъ да сж доказали на конкурснъ писменъ изпитъ и устно пробно прѣподаване.

Въпроситѣ, както писменния изпитъ, тѣй и за устното пробно прѣподаване отрежда Задърския епископъ и ги изпраща запечатени на професорския съвѣтъ въ богословското заведение, и тамо кандидатитѣ извършватъ и развиватъ, както писменния изпитъ, тѣй и пробното прѣподаване подъ надзора на професоритѣ. (§ 17 отъ устава)

Послѣ свършването на изпититѣ, свършенитѣ работи заедно съ оцѣнката на професорския съвѣтъ се повърщатъ на Задърския епископъ. И тоя послѣдния, като се споразумѣе съ Которския епископъ, и като вземе прѣдъ видъ мнѣнието на православната консистория въ Задъръ, прави прѣдложение чрѣзъ намѣстника до Министерството на Вероизповѣданията въ Виена, и отъ тамо излиза императорски указъ за назначението на новоизбрания професоръ.

Отъ тоя писменъ изпитъ и устно пробно прѣподаване, послѣ съвѣщанието съ епископската консистория, могатъ да бждатъ освободени ония кандидати, които сж доказали своята способностъ, било като учители, било като писатели по богословскитѣ науки. (§ 19)

Всичките професори заедно сж длъжни да внимаватъ и да се стараятъ за религиозното-нравствено възпитание на ученицитѣ, и всички сж отговорни за него. (§ 22)

Тия сж по-главнитѣ чърти на наредбата на туй духовно завѣдение; и благодарение и на тая наредба и строга дисциплина, въ която нѣма нищо излишно, нъ и нищо разпуснато, тоя разсадникъ дава изрядни пастири и свещенослужители. Далматинската Църква, изоставена на себе си и изолирана чрѣзъ католицизма отъ другия православенъ свѣтъ, крѣпена и оживявана отъ тия пастири и свещенослужители, стои крѣпко като гранитна

скала срѣщу всичитѣ вълни на католицизма и германизма, цѣвти и прѣуспѣва и води православнитѣ далматинци изъ пътя на духовно просвѣщение и културно прѣуспѣвание.

Д. М.

Духовенството и борбата противъ пиянството

Пиянството е страшенъ врагъ на човѣчеството, който го тласка постоянно къмъ израждане. Въ другитѣ страни хората съзнаватъ гибелното влияние на алколизма и се борятъ противъ него. На западъ, па и въ Русия, сж организирани кадритѣ на трѣзвеницитѣ, които печелятъ все повече привърженици. Тамъ и правителство, и интеллигенция подкрѣпватъ въздържателното движение, а пѣкъ духовенството е неговъ прѣкъ рководителъ.

У насъ не е така.

Българското работно население харчи милиони, изкарани съ потъ, левове за спиртни питиета, съ които трови живота си и изхиява потомството. Въ България димятъ много фабрики, които изливатъ и въ най-затѣнитѣ села, заедно съ алкоола, прѣстѣпленieto, разврата и развалата. Много наши села нѣматъ църкви, защото иматъ кръчми. Селото и кръчмата — това сж двѣ думи, въ чието съчетание се крие ужасътъ на най-гнѣсното човѣшко оскотяване.

Пиянството е взело голѣми размѣри между нашия народъ. Алкоолизмътъ поддежда живота на трудолюбивия селянинъ, съсипва здравиего на сития чревеугодникъ, помрачава и душата на учащата се младежъ.

Кѣдѣ се криятъ причинитѣ на това печално явление?

Отговорътъ на тоя въпросъ е лесенъ. Религиознитѣ и нравствения онадѣкъ на селянина го е направилъ неспособенъ да се противи на пиянството. Безвѣрието пѣкъ го лишава отъ най-яката опора въ горчивитѣ изпитни на живота, за това той се стреми инстинктивно да заглуши чрѣзъ пияна забрава неволята и черната си нѣмотия.

Самъ немощенъ да устои срѣщу искушението, селянинътъ е изоставенъ и отъ своитѣ рководители. Нашитѣ правителства се интересуватъ отъ алкоолизма до толкова, колкото да закрѣпятъ разтроенитѣ си финансии, или — което е още по-грозно — ползватъ се отъ помрачението на простолудието, за да изтрѣгватъ подрѣжката му за властвуванieto си. Учителството ни е погълнато отъ ежитѣ си, и умишленно не вижда обществитѣ злини. Па даже и лѣкаритѣ — признатитѣ пазители на народното здравие — малко се интересуватъ отъ разпространението на пиянството. Тоя въпросъ не вълнува и останалата интеллигенция, която току-речи сама пиянствува.

Алкоолизмътъ вилиѣе между нашето общество, а ние не хаемъ и стоимъ съ скръстени рѣцѣ прѣдъ неговитѣ многобройни жъртви. Това е прѣстѣпно немарение, което търси своя изобличителъ. А тагъвъ трѣбва да бжде духовенството.

Има много причини, които налагатъ на нашето духовенство борбата противъ пиянството. Прѣди всичко свещеникътъ е приелъ тежката длъжностъ да разнося Божята правда между людетѣ за това той трѣбва да

отрѣзви първенъ умоветъ имъ, за да възприематъ ясно неговитъ спасителни истини, Сетиѣ ние плачемъ за отслабването на религията, ала мируваме прѣдъ нейния могъщъ противникъ — пиянството.

Духовенството трѣбва да се стресне и наруши мъртвилото, посрѣдъ което върлуватъ развратътъ и пиянството. Свещеникътъ стои най-близо до народа и за това нему прѣдстои да нанесе първия ударъ противъ алкоолизма. Духовенството е съячътъ на духовна пробуда, затова то трѣбва да хвърли най-напрѣдъ съмето на трѣзвостта.

Нашето духовенство прѣслѣдва много важни цѣли, обаче тѣ всичкитъ трѣбва да се затъмнятъ отъ належащата борба противъ пиянството.

Нека отрѣзимъ людетъ, за да видятъ истината! — ето първиятъ девизъ на духовенството. Съ него то трѣбва да положи основитѣ на въздържателното движение, което по-сетнѣ само ще увлече подирѣ си интелигенцията, ще наложи исканията си дори и на правителството.

Д-ръ П.

Белетристика.

Клавдия Квинта.

Исторически разказъ отъ *Е. Малсовъ*.

продължение.

II

„Угасете огъня! Вижда се корабъ!“ Този гласъ често се разнасялъ по малкия островъ отъ върха на скалата, на която цѣлъ денъ стоялъ опрѣдѣленъ пазачъ, що прѣдупрѣждавалъ другаритѣ си, когато се появилъ на хоризонта нѣкой корабъ. Огньоветѣ бързо се угасявали, за да не би димътъ да издаде присѣтствието имъ на пустия островъ, въ което врѣме се прѣкарвали нѣколко тревожни минути, додѣто корабътъ не се изгубвалъ отъ очитѣ имъ.

Този денъ пакъ се чулъ отъ върха прѣдпазителниятъ викъ и огньоветѣ угаснали. Прѣдъ тлѣющитѣ останки на огнището стояла Перпетуа, а срѣщу нея Антоний, синътъ на настоятеля на общината. Той билъ простъ рибарь, не умѣялъ нито да чете, нито да пише, но билъ единъ отъ първитѣ ловци. Морето го направило твърдъ и мъжественъ и закалило неговото тѣло и душа. Той билъ въплочение на сила и здравие, съ високъ ръстъ добръ сложенъ, макаръ и да неможалъ да се нарече красавецъ. Но неговото добродушно изражение разхубавявало неговото прѣсно, цвѣтущо лице.

Той ѝ разказалъ че запаситѣ имъ били вече на привършване, и че мъжетѣ тази сутрина рѣшили да отидатъ двама отъ тѣхъ въ Картагенъ за да купятъ брашно и вино.

— Но ти нали ще останешъ тука, нали нѣма ти да отивашъ въ Картагенъ? бързо го попитала тя развълнувано.

— Жребия падна на менъ и на Катона, отговорилъ той.

— Не, ти ще останешъ, ти трѣбва да останешъ! заговорила пакъ тя. — Намъ не ни е нужно нито брашно, нито вино. Отъ каквото сж лишени мъжетѣ, безъ това могатъ да минатъ и женитѣ. Иди и моли

баща си да проводи другъ нѣкой на мѣсто тебе. Тебе те познаватъ на пазаря ва Картагенъ. Мъжетѣ не сж помислили, че ти най-често си носилъ риба на пазаря.

Тѣ ще те узнаятъ, ще те уловятъ и ти ще загинешъ.

Тя говорила не само съ думи, но и съ погледъ. Сърдцето на момъка радостно загуштѣло. За което той не се надѣвалъ, за което даже не си позволявалъ даже и да помисли, сега му се виждало близко и изпълнимо. Тази дѣвица, на която той привикналъ да гледа като на нѣщо високо, ясно показвала, че той за нея има по-големо значение отъ другитѣ . . . .

Той я уловилъ за ржката . . . но Перпетуа си освободила ржката и, като ставала, проговорила:

— Не съмъ ли длъжна да поговоря съ мъжетѣ за да не отивате вий? Вий не сте помислювали за опасността, на която се излагаме всички заедно съ васъ, ако ви узнаятъ.

— Това нѣма да помогне, отговорилъ той.

— Не само нуждата отъ хлѣбъ и вино подбужда мъжетѣ да ни проведатъ, а ний ще трѣбва да узнаемъ, какво се е случило съ останалитѣ християни въ Картагенъ. Може би първата яростъ на прѣслѣждането да е поутихнала; може би жестокия декретъ на императора да е отмѣненъ. Вички стари, особно женитѣ, искатъ да си отидатъ. Азъ съмъ длъженъ да отида, азъ и Катонъ. Нищо съ тѣхъ нѣма да направишъ.

— А вие кога ще тръгнете?

* * *

На другия денъ, рано сутринта, една лодка съ двама младежи отплува отъ малкото пристанище, изпроваждано съ благословии отъ цѣлата община. При благоприятенъ вѣтъръ, тѣ успѣли да отидатъ до брѣга за дванадесетъ часа. Ако вѣтърътъ си остане се сѣвероизточенъ, то на петия или шестия ще могатъ да се върнатъ, като прѣстоятъ въ Картагенъ най-малло два дена. Перпетуа по цѣли часове стояла на наблюдателния върхъ, като гледала на безконечната морска повърхность, тиха и неподвижна като мряморно вѣяние. Кога ще се върнатъ тѣ? Ще го види ли тя нѣкога, него, своя възлюбенъ?

* * *

Часоветѣ и днитѣ прѣминавали на малкия островъ въ миренъ и еднообразенъ трудъ. Общитѣ молитви, общитѣ трапези, работата на мъжетѣ и женитѣ изпълнѣли цѣлия денъ. На грижата на Перпетуа лѣжало обучението на дѣцата. Като свършвала работата си, тя се въскачвала на скалата и по цѣли часове гледала на югъ, къмъ тази страна, гдѣто се скрила познатата лодка. Това топло чувство, което отдавна я влѣчало къмъ искрения вѣренъ момъкъ, ѝ станало съвършено ясно сега, когато той билъ далечъ отъ нея; тя съзнавала вече че люби младия рибарь, и увѣреността, че и той храни къмъ нея сжщото чувство, ѝ пълняла душата съ щастие. Тя рѣшила, слѣдъ завръщанието му да стане сгодяванието имъ. Въ малката община тѣхниятъ съюзъ—тя знала—ще бжде посрѣцнатъ съ радостъ. Трудолюбивиятъ тихъ животъ ржка за ржка съ любимия човѣкъ, ѝ се виждалъ хиляди пѣти по-прѣкрасенъ отъ всичкото земно наслаждение въ блѣскавия развратенъ Римъ.

Съ увеличающе се нетърпение тя чакала неговото пристигание; но минавалъ часъ слѣдъ часъ, день слѣдъ

денъ — и него все нѣмало. На седмия денъ отъ заминаването на двамата рибари на всички станало ясно че ги е постигнало нѣкое нещастие, тъй като морето било спокойно и вѣтрътъ билъ благоприятенъ. Тѣ трѣбвало да се върнатъ, или този денъ, или никога

Но тѣ и този денъ не се върнали.

Само когато надъ морето съвсѣмъ се сгъстилъ вечерниятъ мракъ, Перпетуя слѣзла отъ скалата. Тя знаела, че тъй нѣма да се върне, че той за нея е погиналъ

Завита въ неговия шалъ, тя прѣстояла цѣлата нощъ безъ да склопи очи. Какво ще донесе на нея, на всички, утрѣшниятъ денъ? — Прѣждеврѣмененъ, може би, мъчителенъ край. . . . .

И това, отъ което прѣдчувствувала Перпетуя, — се случило . . . . .

* * *

Антоний и Катонъ щастливо достигнали брѣга и, като скрили лодката на безопасно мѣсто, тръгнали за Картагенъ. Тамъ ги узнали на пазаря. Тѣ сж стигнали до брѣга, но били уловени и затворени. Тѣй като ни единъ отъ тѣхъ не се ползувалъ съ правата на римски гражданинъ, то намѣстникътъ заповѣдалъ да ги подвъргнатъ на мъчение, за да узнаятъ отъ тѣхъ мѣстопрѣбиванието на избѣгалитѣ християни. Катона изпитвали най напрѣдъ. Той, слѣдъ единъ часъ мъчение, се отрѣкълъ отъ християнската религия и получилъ свобода. Послѣ признанието на Катона, Антония не намѣрили за нужно да изпитватъ. При все това, страхътъ отъ смъртта не го заставилъ да измѣни вѣрата си и да принесе жертва на статуята. Него го оставили въ тъмницата, за да го накажатъ заедно съ другитѣ, които се надѣвали скоро да уловятъ. На сутринята, въ осмия денъ отъ заминаването на лодката стоящиятъ наблюдателъ на скалата, извѣстилъ християнитѣ за приближаванието къмъ острова на голѣмъ корабъ. По неговата вънкашностъ лесно могло да се узнае, че той е императорски воененъ корабъ.

Около пладнѣ въ малкия лагеръ отъ къмъ края на скалата прѣхвърчала стрѣла. Всичко се свършило . . . . Мъже, жени, дѣца оградили кръста, и когато се показълъ носътъ на първата лодка съ войници, всички паднали на колѣнѣ и запѣли химнъ.

Римскитѣ солдати не срѣщнали съпротивление. Мъжѣтѣ, женитѣ и дѣцата не се противѣли, доброволно протѣгали обезоръженитѣ си рѣцѣ къмъ войницитѣ.

Всичкитѣ били закарани на кораба. На другия денъ тѣ били въ Картагенъ и стояли прѣдъ намѣстника.

— Вие сте християни, почналъ той, — защо побѣгнахте?

— Нашиятъ епископъ, отговорилъ настоятелътъ на общината, — когото ти си распналъ на кръстъ, ни заповѣда да избѣгаме и да чакаме, до като Господъ не ни оцрѣдѣли мъченическия вѣнецъ. Сега ние съ радостъ чакаме смъртта. — Отречете се отъ вашия распнатъ Богъ, който самъ себе си не е можалъ да спаси, и толкова по-малко ще спаси васъ — продължилъ намѣстникътъ. — Ето статуята на нашия цезаръ. Принесете му жертва, и азъ ще ви пустана на свобода.

— Какъ така ние да се откажемъ отъ Спасителя, който е умрѣлъ за насъ! отговорилъ старейшинътъ. Ние отдавамъ слѣдуемото се на императора и слѣдуемото се на Бога. Нашето свето учение ни забранява да се поклоняме на човѣшки статуи.

„Тогава вие ще умрете“ — казалъ намѣстникътъ. — Вървете и се гответе за смъртъ. Вие ще видите изгрѣванието на слънцето отъ кръстоветѣ.

Когато войницитѣ отвели християнитѣ, намѣстника повикалъ дяконисата Перпетуя. Дълго гледалъ той на стоящата прѣдъ него прѣкрасна дѣвица, която наивно била устрѣмила на него своитѣ голѣми черни очи.

— Ти си римлянка, прѣкъсналъ той най-послѣ мъчанието. — Не възразявай, защото видѣтъ ти те изявява. Откажи се отъ твоитѣ прѣдразсѣждци, и ти ще бѣдешъ свободна.

— Азъ нѣма да се откажа — възразила тихо Перпетуя.

— Азъ не искамъ твоята красота да загине на кръста, продължилъ намѣстникътъ. На тебе ще се усмихне живота съ всичкитѣ му радости, ако ти поискашъ. Азъ ще те приема въ двореца си, не като робиня, но като свободна гражданка ще живѣешъ ти при менъ. Откажи се, и азъ ще ти създамъ животъ, на който хиляди души ще завиждатъ. — Азъ не искамъ живото, азъ искамъ смъртъ! — И ти ще умрѣшъ! казалъ намѣстникътъ. — Отведете я при другитѣ. Съ този упоритъ народъ нищо не може да се направи.

III

Назначеното за слѣдующия денъ смъртно наказание на християнитѣ не било изпълнено, понеже още въ денѣтъ на разпитванието, намѣстникътъ получилъ отъ Римъ императорска заповѣдъ да изпрати незабавно колкото християни има на лице за прѣдстоящитѣ крвави игри съ звѣроветѣ.

За християнитѣ билъ приготвенъ корабъ, но испращанието имъ се забавило, вслѣдствие появяването на буря, която спрѣла кораба въ пристанището. Между това, въ тъмницата се извършило тихо тържество: Антоний и Перпетуя, прѣдъ видъ на неминуемата смъртъ, заключили помежду си съюзъ за прѣзъ цѣлия си животъ, — животъ, който сега се четѣлъ съ дни; но и отъ дни, и отъ часове, тѣ били доволни . . . . стариятъ настоятелъ на общината извършилъ бракосъчетаванието, нѣ бракосъчетание духовно. Церемонията станала нощя, когато тъмничаритѣ спѣли.

Послѣ два дена, корабътъ дигналъ котва и заплувалъ въ морето. Въ Кадуа плѣнницитѣ били извадени отъ кораба и отъ тукъ поведени по пътя за Римъ. Плѣнницитѣ вървѣли вързани по двама; Антоний и Перпетуя вързани наедно.

Слѣдъ десетдневно пътувание, послѣ пладнѣ, плѣненитѣ при едно извивание на пътя видѣли отдалечъ огромния градъ. Подъ лъчитѣ на слънцето блѣщѣло златото на неговитѣ дворци и храмове, блѣщѣли мраморнитѣ колони и корнизи! Тази блѣстяща масса отъ разкошни здания, това изобилие отъ злато и мраморъ, прѣдстаелявали за измъченитѣ нещастници баснословно зрѣлище.

А тамъ, въ този градъ, ги чакали стотина хиляди хора, за да се насладятъ отъ зрѣлището на тѣхната грозна смъртъ, — такива сжцо хора като тѣхъ, минутни скитници на земята, отъ земята зети и въ земята отиващи. И, за тѣхното развлѣчение, тѣ трѣбва да бѣдѣтъ разкъсани отъ дивитѣ звѣрове . . . . .

Привечеръ гълпата пленници навлѣзла въ града. Каква навалица по улицитѣ! Колко ничтожно е движе-

нието изъ улицитѣ въ Картагенъ, въ сравнение съ това на столицата, население съ повече отъ милионъ души. Войниците съ трудъ разчистѣли пѣтя за повѣренитѣ имъ плѣнници изъ невъобразимата тѣла.

Когато тѣ минали край форумътъ, къдѣто било тихо, отколкото на улицитѣ, Перпетуа низко навела глава. Тамъ стоялъ мраморниятъ храмъ на Веста, въ който тя тѣй често изпълнявала обязаността на жрица. Била ли е тя тогава по щастлива, отколкото сега? Рѣшително не! Нейното сърдце не знаело спокойствие, съ което сега било пълно, и съ щастие да служи на Христа и да умрѣ за него. Близко до форума се намѣрвала старата казарма на преториянитѣ на Нерона. Тя служила за затворъ на докаранитѣ изъ провинцията жертви на цирка. Тука били отведени картагенскитѣ христани. Тѣ били затворени въ голѣма постлана зала, по край стеничѣ на която били наредени възглавници. Отпрѣдъ се намѣрвалъ широкъ дворъ, обкръженъ съ коловади. Измѣченитѣ пѣтници бързо се приготвили за спане.

Добродушиятъ начлиникъ на затвора имъ съобщилъ, че игритѣ още не сж се почвали. Значи, още нѣколко дена животъ! Ни единъ отъ тѣхъ не би купилъ живота си съ отричане отъ Христа, но така сжщо нѣмало никой, който да не се зарадва при отерочванието на смъртта. Послѣ дадената имъ проста вечеря, сънътъ скоро далъ на страдалцитѣ врѣме за успокоение и забвение.

* * *

Игри и хлѣбъ, т. е. редовно раздаване на брашно, масло и вино, и безплатенъ достѣпъ при боятъ на гладияторитѣ, при борбата съ колесници и при други публични зрѣлища, —ето съ какво римскитѣ императори се старали да привържатъ къмъ себеси лѣнивата и своеволна столична сгань.

Тежко на тозъ императоръ, който би се осмѣлилъ да откаже зрѣлища на милионната столична тѣла! Той би си изгубилъ трона, макаръ да би билъ най — добрия човѣкъ на врѣмето си.

Но не само за столичната маса били нужни римскитѣ императорски игри, — тѣ прѣдставлявали прѣвъзходно срѣтство за обуздаване на вишитѣ класове отъ населеното. Колкото повече игри, толкозъ по — малко политика. Римлянитѣ въ врѣме на упадванието на империята, както благороднитѣ, така и проститѣ турѣли игритѣ повисоко отъ всички въпроси на вънкашната и вътрѣшна политика. Надирипускуванията въ циркове, още отъ врѣмето на републиката, прѣстанали да удовлетворяватъ извънмѣрната страсть на римлянитѣ къмъ зрѣлища; наредъ съ тѣхъ се появили и даже ги изгнали другъ родъ игри — боятъ на гладияторитѣ и борба съ звѣроветѣ. До какви безумени размѣри дохождали боевитѣ на гладияторитѣ, се вижда отъ това, че императоръ Траянъ, единъ отъ най хуманитѣ римски императори, слѣдъ завърщаванието си отъ похода къмъ Дунава, устроилъ за народа празненства, които се продължавали 123 дена, въ продължение на които се сражавали, т. е. за развлѣченито на римското оцество се избили единъ другъ, 12000 гладиятори. Раскоша на обстаковката въ въ този случай, не е възможно да се опише: така по разпорѣжданieto на цезаря, въ единъ день 300 борци въ златни ризници се явили срѣщу още толкова — въ срѣбърни. Плата за входъ въ театритѣ, дѣто ставали игритѣ, не се взимало. Народътъ можалъ да се забавлява

даромъ въ течение на нѣколко недѣли. Римскитѣ владѣтели взимали върху си всичкитѣ разноски, тѣхнитѣ имена се прославявали толкова повече, съ колкото повече разходи се съпровождали игритѣ.

Още по ужасна била борбата съ звѣроветѣ. На арената се изпращали за борба съ звѣроветѣ тѣлпи отъ военноплѣнници или осжденитѣ на смъртъ прѣстѣпници. Отначало тѣзи борби носѣли характеръ на празилень бой между добрѣ въоръжени искусни борци съ нѣколко приучени хищни звѣрове; но това скоро се измѣнило, и видоветѣ звѣрове се пускали на лошо оборъжени или съвсѣмъ безоръжни хора. Ако хора нѣмало, то дивитѣ звѣрове, гладни и разярени отъ бодение съ нажежени шишове, сами се разкъсвали едини други. И тѣзи зрѣлища се съпровождали съ безпримѣрна разкошъ. Най рѣдки звѣрове се доставѣли съ огромни разноски отъ далечни страни. Добрѣ че историята гарантира за достовѣрността на цифритѣ, иначе числото на животнитѣ, които се борили на арената твърдѣ често, въ единъ день, би ни се явило невѣроятно. Помпей устроилъ борба съ слѣдующитѣ звѣрове: 600 лѣва, 18 слона и 410 други африкански звѣрове. При Августа, на арената сж били убити въ единъ день 36 крокодили; при Калигула народътъ се наслаждавалъ отъ зрѣлището, при което се разкъсвали една друга 400 мечки. За разнообразие се прѣдставлявали и малки сценички — прѣдставления, съдържанието на които е вземано отъ историята или отъ митологията. Ужасна е била дѣйствителността при такива прѣдставления. Осжденитѣ на смъртъ прѣстѣпници или военно плѣнници сж били длъжни да изобразятъ Харкулеса, горящъ въ огънь, или орфея, разкъсанъ отъ лъвоветѣ. Съ една дума, варшило се всичко, за да държатъ въ упадѣкъ тоя и тѣй жестокъ и кървожаденъ народъ, въ вѣчно опянение, безъ да му дадатъ врѣме да се опомни . . . .

IV.

На третия день послѣ пристиганието на християнитѣ въ Римъ, обявленията по стѣнитѣ на зданията извѣстявали за започванието на игритѣ въ слѣдующия день. На плѣненитѣ християни въ казармата било съобщено, че тѣ, като осждени на смъртъ прѣстѣпници, трѣбвало на сутриньта да бѣдѣтъ на арената. Послѣдния день тѣ прѣкарвали въ тиха молитва и пѣяние на химни. На другата сутрина малката община се събрала за послѣденъ пѣтъ около своя настоятелъ, въ двора на казармата. Тамъ за послѣденъ пѣтъ било извършено богослужение, послѣ което всички насѣдали единъ до другъ, като очаквали часа си.

Около пладѣтъ влѣзълъ за тѣхъ въ тъмницата единъ отрядъ войници, подъ началството на стотника. Още единъ пѣтъ се прѣгърнали и цѣлунали осжденитѣ, като си напомняли единъ другъ за скорошното свиждане въ вѣчния животъ, и послѣ това трѣгнали двама по двама на смъртъ. Улицитѣ по които минавали били опустели: всѣки единъ, когото не задържала неотложима работа, се намѣрвалъ въ амфитеатра, който побиралъ около 100,000 души. Това здание го построилъ императоръ Флави Веспасианъ. Амфитеатърътъ се състоялъ отъ елиптическия арена, която била заобиколена отъ огромна каменна сграда на четири етажа, висока 50 метра. Нареденитѣ отъ долу до горѣ паралелни ре-

дове за мѣста били устроени така, че отъ всѣкъдѣ можало ясно да се види на арената и най-малкитѣ подробности. Въ първия редъ се намирали мѣстата за императорската фамилия и за висшитѣ господарствени сановници. Звѣроветѣ ги държали въ клетки подъ арената. За защита отъ горящитѣ слънчеви лъчи, тъй като амфитеатрътъ нѣмалъ покривъ, надъ вичкото огромно пространство на арената била обтегната завѣса. Елѣ-стияцитѣ, художествено изработенитѣ украшения по стѣнитѣ и балюстрадитѣ, лѣтящи отъ златото, обгичени съ драгоценни камени дрехи на знатнитѣ мъжие и жени, пѣстротата на облеклата, — всичко изцѣло прѣдставлявало ослѣпителна картина отъ разкоша на императорския Римъ.

Когато христианитѣ се приближили до театра, отъ тукъ имъ достигналъ до ушитѣ шумъ отъ много хиляди гласове. Това било живъ ревъ на одобрение къмъ глadiatora, който нанесълъ на побѣдения си противникъ смъртоносенъ ударъ. Съ това се завършила първата серия отъ игритѣ — боятъ на глadiatorитѣ. Послѣ това слѣдвалъ грозниятъ ловъ на звѣроветѣ.

Жертвитѣ на тоя жестокъ ловъ обикновено водѣли въ цирка прѣзъ тѣсенъ дългъ проходъ, на еднакво равнище съ арената. Тамъ тѣ стояли и очаквали знака, по който тѣ трѣбвало да влѣзатъ. Коридорътъ водѣлъ къмъ арената не направо, а подъ жгълъ, така щото стоящитѣ въ него не виждали онова, което ставало въ театра. При самия входъ на арената била поставена ягка подвижна рѣшетка. Но ако осъденитѣ не виждали ужасътъ, който билъ задъ рѣшетката, затова пакъ ясно чували рева на звѣроветѣ, стона на разкъсванитѣ на части и умирающа хора, и дивия вой на народа, победенъ на отдалечно ураганско бучение.

Едва христианитѣ успѣли да сѣднатъ и при тѣхъ се явилъ стотника, който заповѣдалъ на Антония и Перпетуа да вървятъ подиръ му. Тѣ се уловили за рацѣтѣ, хвърлили си единъ на другъ послѣденъ погледъ и тръгнали подиръ водача си. Но той ги повелъ не къмъ рѣшетката, както тѣ очаквали, а въ единъ отъ страничитѣ коридори. Дали не е приготвено за тѣхъ нѣкое особно наказание, или пъкъ за тѣхното помилване е хода тайствувалъ нѣкой отъ властимѣющитѣ, и тѣ трѣбва да живѣятъ тогазъ, когато другитѣ умиратъ? . . .

Осъденитѣ на смъртъ едва заблѣжли изчезналитѣ млади хора: всѣкой билъ занятъ съ себе си и своя близкъ край. Отъ арената се раздали вече трѣбни гласове, извѣстяющи за почването на ловътъ. Тълпа отъ въоръжени робове заобиколила христианитѣ и ги повела — мъжетѣ, женитѣ и дѣцата — къмъ рѣшетката. Мъгповено тя се издигнала нагорѣ. Жертвитѣ полегка тръгнали по широката площадка; на срѣдата робоветѣ оставили нещастнитѣ сами. Рѣшетката задъ тѣхъ се спуснала.

Мрътва тѣшина по цѣлото огромно пространство. Дълга страшна мивута . . . Ето въ императорската ложа нѣкой ръка махнала съ кърпа. На арената занаскачали като изъ подъ земята лъвове, тигри, пантери. Тѣхниятъ ревъ напълнилъ въздуха, и когато тѣ, измъчени отъ гладъ, разярени се хвърлили на своитѣ жертви и почнали да ги разкъсватъ, отъ мѣстата на зрителитѣ

се разнесълъ другъ ревъ, съ който изразявали своето одобрѣние освирѣпелитѣ, замаянитѣ отъ видѣтъ на кръвта, хора звѣрове . . . .

(слѣдва)

ЦЪРКОВНА И ОБЩЕСТВЕНА ЛѢТОПИСЬ.

Внѣшенъ отдѣлъ.

Отпътували си одал и архиереи. Съгласно рѣшението на Св. Синодъ, синодалнитѣ ариереи св. Доростолский и Червенский г. г. Василий и св. Търновски г. г. Антимъ на 6 того заминаха за Цариградъ, като делегати на св. Синодъ при произвожданието на канонически изборъ за ариереи на св. Пловдивска епархия.

Започването на учебнитѣ занятия при Духовната Семинария. Приемнитѣ и конкурсни изпити въ Духовната семинария сж се продължавали отъ 25 — 29 миналий мѣсець. На тѣхъ сж се явили 52 кандидати. Приети сж били: 6 души като пълни степендианти, 5 като полустипендианти и 20 като самоподръжници, т. е. всичко 31 души.

На 1 того се отслужи водосветъ въ присѣдственото на всички г. г. прѣподаватели и ученици. Подиръ водосвета ректорътъ на Духовната семинария архимандритъ Неофитъ е държа по случая рѣчь, въ която като основа въ възпитанието и изобицо въ взаимнитѣ отношения на възпитаници и възпитатели посочи на новата евангелска заповѣдъ: „любите другъ друга“. По-нататкъ Високопрѣподобниятъ ректоръ като разви по-обстойно важността на принципа на любовта, отправи къмъ учащитѣ се общото увѣщание да се държатъ въ мисли и животъ о истинската лоза — Христа, ако наистина искатъ да станатъ добри фиданки на работното Божие поле . . .

Слѣдъ това е било поръсено цѣлото семинарско здание. Сериознитѣ занятия сж се почнали въ понедѣльникъ на 4 того.

Новоназначени архиерейски намѣстници. Назначени сж за Чирпански архиерейски намѣстникъ Негово Благоговѣйство свещ. *Евтимий Шапкаревъ*, а за и. д. Добришки — Н. Благогов. свещ. *Симеонъ П. Георгиевъ*. И двамата Благоговѣйни отци сж свършили пълния курсъ на Самоковското Духовно училище.

Синодално окръжно по събиранieto помощи за сѣмействата на починалитѣ свещеници-братчици. Съ окръжно № 3397 отъ 2 того св. Синодъ прѣдписва на епархийскитѣ начальства, щото прѣди да стане нареждане да се събиратъ помощи за сѣмействата на починалитѣ отъ 1-ий януарий т. г. братчици, съгласно чл. 23 отъ устава на свещеническитѣ братства, да му се дадатъ, колкото се може по-скоро, слѣднитѣ още свѣдѣния: кой день и мѣсець е починалъ братчикътъ; кога е билъ приетъ за таквъ; за колко врѣме е внесълъ членскитѣ си вносъ и срѣщо кои имено квитанции, и най-сѣтитѣ, на енорийска служба ли е билъ покойниятъ или пенсионеръ.

Извергнатъ свещеникъ. Св. Синодъ въ засѣданието си отъ 10 юний т. г. съ рѣшение № 70 е осъдилъ свещеника *Богданъ Поповъ*, служащъ въ с. Горско-Сливово, Севлиевско, на извержение, което рѣшение отъ сжщата дата влиза въ законна сила.

Внѣшенъ отдѣлъ.

Сближението между англиканската и православна църква. Старокатолическиятъ журналъ „*Altkatholisches Volksblatt*“ отбѣлзва сближението между православната и англикански църкви. Въ настояще врѣме въ Англия прѣживѣвалъ гръцкиятъ архимандритъ Текнопулъ, изпратенъ отъ цариградския патриархъ за поддръжане на по-тѣсни сношения съ английската църква. Лондонскиятъ и другитѣ епископи изразили съчувствието си за ми-

сията на архимандрита Текнопула и поддържали съ него живо общение. На едно неотдавнашно тържество на английското братство на светитѣ тайнства, що си е поставило за цѣль да защитава учението за тайнствата отъ протестанскитѣ тенденции, Текнопулъ чель докладъ за тайнството Евхаристия. По-нататъшно доказателство за сближението между англиканската и православна църкви служи посѣщението, което сж направили 62-ма студенти отъ гръцко-иерусалимската семинария (заедно съ архимандрита си) на английския катедраленъ храмъ въ Иерусалимъ, при което присъствувалъ английскитъ епископъ, и английскитъ свещеникъ произнесалъ рѣчь на гръцки и французки езикъ за отношенията на двѣтѣ църкви една къмъ друга. Гръцкиятъ патриархъ отъ своя страна позволилъ да се служи литургия въ църквата на Авраама по английския обрядъ. По желанието на патриарха, на английскитѣ студенти по богословието е позволено да слушатъ лекции въ гръцката семинария, а на гръцкитѣ семинаристи — въ Оксфордъ. Иерусалимскитъ патриархъ вече билъ отпратилъ най-добрия студентъ отъ семинарията си въ съпровождане съ единъ английски каноникъ да слѣдва шесть семестра въ Оксфордъ. На противницитѣ на сближението между старокатолицитѣ и православнитѣ поменатиятъ старокатолически вѣстникъ показва за примѣръ отношенията на могъществената англиканска църква къмъ православната.

Съюзъ за борба съ обществената безнравственостъ въ Мюнхенъ. Неотдавна въ Мюнхенъ се е образувалъ „Съюзъ за борба съ обществената безнравственостъ“. Подобенъ съюзъ порано е билъ основанъ въ Кьолнъ. Съюзътъ въ Мюнхенъ вече ималъ около 30,000 члена и разпръсквалъ възванията си чрѣзъ най-важнитѣ вѣстници отъ всички направления. Хора отъ всички вѣроизповѣдания: католици, протестанти, евреи, свободни мислителци, се обединили, за да се борятъ съ злото, което се разпространява съ исполнителни шагове и обхваща широки кръгове въ обществото, особено въ младежта. Парнографията е заразила съ своето тлетворно дихание и литературата и изкуството. Мюнхенъ е центъръ на това позорно явление въ ново време и мнозина търговци сега направили на него своето благосъстояние. Възванията на съюза обръщатъ вниманието на обществото на каква страшна опасностъ се подлагатъ нравственитѣ и физически сили на нацията. Главната причина за злото състои въ необикновеното разпространение на безнравствени картини и отворени писма, въ безсрамното имъ излагане по првзорницитѣ на магазинитѣ и въ продаването имъ на лица отъ всѣки полъ и възраст. Отровна обществена зараза, която служи за забогатяване на безсъвѣстници, се разпространява подъ образа на ново направление въ изкуството. Борбата съ туй явление отъ страна на властта и полицията не довежда до нищо и сдѣбнитѣ процеси служатъ само за реклама и излишна подкана за публиката. Единственото вѣрно срдѣство за борба съ безнравствеността — това е общественото мнѣние. Всички, на които е скъпа нравствеността и силата народни, на които неразвалата на младежитѣ е драгоцѣнно съкровище, сж длъжни да протестираатъ противъ свободата на парнографията. Обществото е въ правото си да поиска запазването на подрастващето поколение отъ гибелнитѣ влияния. Интереситѣ и свободата на истинското искусство при това не могатъ да пострадатъ. Истинското искусство се корени въ висшата нравственостъ. Не може да се мисли, че всички хора сж се помирили съ господството на парнографията. Хиляди людие съ негодувание сж се отнасяли къмъ тоя позоръ на времето ни, но тѣхното негодуване е било мълчеливо, разбито, случайно и за това безсилно. Да се даде изражение на народното чувство, да се обединятъ благомислящитѣ елементи и да се организира единъ постояненъ протестъ на народната съвѣсть — ето задачитѣ на съюза.

Не може човѣкъ да не се отнесе съ дълбоко съчувствие къмъ задачитѣ на мюнхиския съюзъ. Такъвъ съюзъ е потрѣбенъ и за у насъ, па струва ни се и имаше вече изрази отъ такава една инициатива. Безнравствеността у литературауа и изкуството всѣ по-вече и по-вече захваща да пада въ очи. И у насъ вече прозорцитѣ или маситѣ у магазинитѣ се пѣстрятъ съ неприлични, често отвратителни картини. Не рѣдко такива картини стоятъ наредъ съ свещени образи.

Въпроса за борба съ обществената безнравственостъ неотдавна е билъ подигнатъ и въ Австрия на третия австрийски благотворителенъ конгресъ въ Линцъ. Реферата на Германъ Ререна „Опазване на нравствеността“ доказва съ точни статистични данни бързото развитие на нравствената разпуснатостъ въ нѣмското общество и приканя къмъ рѣшителна борба съ туй зло. Конгресътъ постановилъ да се изисква по-строгосъблюдаване на законитѣ противъ безнравствеността и да се приканятъ различенъ родъ корпорации и лица да се борятъ съ поменуваното зло. Съ особено внимание билъ изслушанъ отъ конгреса реферата на барона Шпинета: „Милосърдие и хуманостъ“. Рефератътъ доказвалъ, че между християнското милосърдие и масонската хуманостъ при външното сходство сжествува грамадна вътрѣшна разлика. Освѣтъ това, на конгреса били прочетени реферати за подготвяването на лица, които да нагледватъ болни, за отгледвание епилептични дѣца, за организацията на работницитѣ, за висшето женско образование и за грижата за сирачета.

Католическата партия и изборитѣ въ Белгия. Послѣднитѣ избори въ Белгия, безъ да се гледа на усилената агитация на либералитѣ и социалиститѣ, сж се свършили съ побѣда на клерикалната партия.

Клерикалитѣ господствуватъ въ Белгия отъ 1884 година и това господство е наложило голѣмъ отпечатъкъ на цѣлия животъ въ страната. Ала послѣднитѣ избори свидѣтелствуватъ, че влиянието на клерикалитѣ, макаръ и медлено, постоянно отпада. Въ 1902 год. клерикалното болшинство се е състояло отъ 26 гласа по-вече. Изборитѣ въ 1904 година сж намалили това число на 20, а послѣднитѣ избори на 12 гласа. Изказватъ се основателни прѣдположения, че въ слѣдующитѣ избори (1908 год.) клерикалитѣ, може би, ще издубятъ господството. Новиятъ белгийски парламентъ се състои отъ 89 католици, 47 либерали, 28 социалисти и единъ християнски демократъ. Причината за да се ползува клерикалната партия съ симпатия между населението лежи въ блѣстящето икономическо развитие на Белгия подъ властта на клерикалнитѣ министерства. Въ 1878 год. при встъпването на либералнитѣ министерства държавниятъ дългъ се е равнявалъ на 5,14 франка на едно отъ цѣлото население, а шесть години поидръ това се е подигналъ на 6,15. А сега той е падналъ на 3,27 франка.

Наслѣдникътъ на епископа Шросмайера. Както донесе вчера телеграфа, за намѣстникъ на Дяковачкия (въ Хърватия) епископъ, покойния и всѣизвѣстенъ Шросмайеръ, е билъ избранъ епископъ *Щадлеръ*, до сега такъвъ въ Сараево (Босна).

Д-ръ Н. БОЯДЖИЕВЪ

Хирургъ-зжболѣкаръ въ София.

Улица „Раковски“ № 119, срѣщу Военния Клубъ.
Пломбирание на разедени зжби и лѣкувание на болни вѣнци

Специална лаборатория за

ИСКУСТВЕНИ ЗЖБИ

по най-усвършенствована метода, които по нищо не се различаватъ отъ естественитѣ зжби. **ЦѢНИ УМѢРЕНИ.**

7-10

Обявление

№ 25

Църковното настоятелство въ градъ Клисурска Карловска околия, обявява на интересующитѣ се, за знание, че едната енория въ града, брояща 250 къщи, е вакантна и търси кандидатъ за свещеникъ, който да е свършилъ Духовна Семинария. Желаящитѣ трѣбва да дойдатъ въ градеца за свиждане и споразумѣние.

гр. Клисурска 7 Августъ 1906 год.

Отъ Клисурското Църковно Настоятелство.